

## สารบัญ

| บทที่                                                                                                                                   | หน้า |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 บทนำ.....                                                                                                                             | 1    |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....                                                                                                     | 1    |
| คำถามของการวิจัย.....                                                                                                                   | 10   |
| วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....                                                                                                            | 11   |
| ขอบเขตการวิจัย.....                                                                                                                     | 11   |
| นิยามศัพท์.....                                                                                                                         | 14   |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....                                                                                                          | 17   |
| 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                                                                                                   | 18   |
| ตอนที่ 1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบ องค์ประกอบ และการพัฒนา<br>รูปแบบ.....                                                           | 19   |
| ตอนที่ 2 การผลิตครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.....                                                                                  | 27   |
| ตอนที่ 3 คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21.....                                                                                             | 48   |
| ตอนที่ 4 แนวคิดทวิปริทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้ในพื้นที่ที่สาม<br>(Hybridity Theory and Third Space Concept) .....                       | 79   |
| ตอนที่ 5 แนวคิดทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษา.....                                                                                          | 83   |
| ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                                                                                                     | 97   |
| กรอบแนวคิดการวิจัย.....                                                                                                                 | 105  |
| 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....                                                                                                               | 107  |
| ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 และการจัด<br>ประสบการณ์ วิชาชีพครู.....                                                 | 110  |
| ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา ตรวจสอบ และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ<br>การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครู<br>ในศตวรรษที่ 21..... | 111  |

## สารบัญ (ต่อ)

| บทที่                                                                                                                                                                    | หน้า |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้กิจกรรมปฐมนิเทศในรูปแบบการจัดประสบการณ์<br>เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรม<br>เตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู.....  | 117  |
| 4 ผลการวิจัย.....                                                                                                                                                        | 122  |
| ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 และการจัด<br>ประสบการณ์วิชาชีพครู.....                                                                                     | 122  |
| ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู<br>เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21.....                                                            | 141  |
| ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้กิจกรรมปฐมนิเทศในรูปแบบการจัดประสบการณ์<br>เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมเตรียม<br>ความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู..... | 179  |
| 5 บทสรุป.....                                                                                                                                                            | 194  |
| สรุปผลการวิจัย                                                                                                                                                           | 194  |
| อภิปรายผลการวิจัย                                                                                                                                                        | 205  |
| ข้อเสนอแนะ                                                                                                                                                               | 213  |
| บรรณานุกรม.....                                                                                                                                                          | 217  |
| ภาคผนวก.....                                                                                                                                                             | 228  |
| ประวัติผู้วิจัย.....                                                                                                                                                     | 243  |

## สารบัญตาราง

| ตาราง |                                                                                                                                                                                                                    | หน้า |
|-------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1     | แสดงแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูของประเทศต่างๆ.....                                                                                                                                                                  | 45   |
| 2     | แสดงสาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐาน<br>ความรู้.....                                                                                                                                          | 55   |
| 3     | แสดงสาระการฝึกทักษะและสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู<br>ตามมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ.....                                                                                                                            | 59   |
| 4     | แสดงการสังเคราะห์คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21.....                                                                                                                                                                | 69   |
| 5     | แสดงการสังเคราะห์กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบัน<br>ผลิตครูในประเทศไทย.....                                                                                                                              | 72   |
| 6     | แสดงแนวทางการจัดประสบการณ์วิชาชีพนิสิต ช่วงก่อนออกฝึก<br>ประสบการณ์ที่สอดคล้องกับการส่งเสริมคุณลักษณะครู<br>ในศตวรรษที่ 21.....                                                                                    | 95   |
| 7     | แสดงกิจกรรมส่งเสริมจิตวิญญาณความเป็นครูโดยใช้กระบวนการ<br>ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา.....                                                                                                                             | 118  |
| 8     | แสดงผลการสังเคราะห์คุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบการพัฒนา<br>วิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี<br>สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ และตามทัศนะของนักวิชาการ<br>ทั้งในและต่างประเทศ..... | 124  |
| 9     | แสดงผลการสังเคราะห์กระบวนการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบัน<br>ผลิตครูของสถาบันผลิตครูของประเทศไทย.....                                                                                                           | 129  |
| 10    | แสดงผลการสังเคราะห์ โครงการ/กิจกรรมที่สถาบันผลิตครูจัดให้กับนิสิต<br>เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์.....                                                                                                   | 134  |
| 11    | แสดงขั้นตอน เป้าหมาย โครงการ/กิจกรรม และการประเมินผลของการจัด<br>ประสบการณ์วิชาชีพให้กับนิสิตตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-5.....                                                                                             | 162  |

## สารบัญตาราง (ต่อ)

| ตาราง                                                                                                                                                                                           | หน้า |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 12    แสดงการจัดประสบการณ์วิชาชีพให้กับนิสิตตั้งแต่ชั้นปีที่ 1-5 ที่สอดคล้อง<br>กับการส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21.....                                                                   | 167  |
| 13    แสดงผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดประสบการณ์<br>วิชาชีพครู เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เชี่ยวชาญ                                                               | 173  |
| 14    แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบจัดประสบการณ์<br>เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 โดยคณาจารย์สังกัด<br>คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่รับผิดชอบการจัดประสบการณ์<br>วิชาชีพครู..... | 176  |
| 15    แสดงการรวบรวมคำที่นิสิตสะท้อนจากกิจกรรมการเขียนอิสระ<br>(Free writing) .....                                                                                                              | 189  |
| 16    แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดกิจกรรม<br>จิตตปัญญาศึกษา.....                                                                                                                | 192  |
| 17    แสดงการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครู<br>ในศตวรรษที่ 21.....                                                                                                            | 200  |

## สารบัญภาพ

| ภาพ |                                                                                                                                                                    | หน้า |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1   | แสดง A Teacher Education Model for the 21 <sup>st</sup> Century" ประเทศสิงคโปร์                                                                                    | 38   |
| 2   | แสดงระยะเวลาสำหรับการจัดประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตครู.....                                                                                                          | 68   |
| 3   | แสดงแนวทางการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครู<br>ในศตวรรษที่ 21.....                                                                               | 78   |
| 4   | แสดงความเชื่อมโยงของ Hybridity Theory และ Third Space Concept....                                                                                                  | 80   |
| 5   | แสดงพื้นที่ที่สาม (Third Place) ของออลอิช.....                                                                                                                     | 81   |
| 6   | แสดงการประยุกต์ทฤษฎีทวิปริตกับการเรียนรู้ในพื้นที่ที่สามในการจัด<br>ประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21.....                               | 83   |
| 7   | แสดง Kolb Learning Cycle.....                                                                                                                                      | 86   |
| 8   | แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย.....                                                                                                                                        | 106  |
| 9   | แสดงการดำเนินการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครู<br>เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21.....                                                              | 109  |
| 10  | แสดงรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครู<br>ในศตวรรษที่ 21.....                                                                               | 144  |
| 11  | แสดงความสอดคล้องของแนวคิดทฤษฎีพื้นฐาน.....                                                                                                                         | 154  |
| 12  | แสดงภาพจากการจัดกิจกรรมปฐมนิเทศในรูปแบบการจัดประสบการณ์<br>เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะครูในศตวรรษที่ 21 ในกิจกรรมเตรียม<br>ความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู..... | 240  |